

Njezin znanstveni i kulturni rad može se razvrstati u nekoliko oblasti. U prvoj je osobito posvetila pažnju srednjovjekovnoj plastici u Istri i Rijeci, pa je terenskim istraživanjima povećala dotad poznati broj od 17 čak na 145 primjeraka; osobitu pažnju pridala je plastici iz niza naših crkava na ovome području. Drugo je područje slikarska povijesna baština, a treće aktualna likovna kritika (do 1953. do 1993. objavila je oko 1200 ocjena i prikaza). Četvrto područje je proučavanje glagoljske baštine; osim studija, ovdje spominjemo i jednu od najvažnijih izložaba uopće koje su organizirane u Zapadnoj Hrvatskoj. Naime, radi se o stalnom postavu glagoljice i glagoljskih spomenika, koju je predsjednik JAZU Grga Novak 1968. otvorio u Rijeci u povodu 25. obljetnice sjedinjenja Istre, (tadašnje) Rijeke i drugih naših krajeva s maticom-domovinom Hrvatskom; Vanda Ekl bila je organizator i jedan od koautora te važne izložbe, koja je otvorena i danas. Peti dio djela prof. V. Ekl zadire u pomoćne povijesne znanosti, i to u toponomastiku (osobito u riječku, pa je dokazala da su stari nazivi gotovo listom hrvatski). Šesta je cjelina urbano-arhitektonsko zanimanje. Sedma cjelina odnosi se na njezin aktivni udio u organiziranju mnogo likovnih izložaba i pisanje priloga u nizu kataloga. Kao direktorica Naučne biblioteke i sveučilišna profesorica znatno je utjecala na razvoj zaštite knjižnog fonda i na njegovo upotpunjavanje novim sadržajima, te na odgoj i naobrazbu mladih naraštaja građevinara/arhitekata.

Prof. Ekl bila je i veoma istaknuti društveno-stručni radnik. Pored ostaloga, niz godina bila je predsjednik Katedre Čakavskoga sabora u Opatiji, njezina stalnoga znanstvenoga skupa te glavni urednik časopisa "Liburnijske teme" (od 1974. do 1987.). Bila je dva desetljeća i predsjednik Mediteranskoga kiparskoga simpozija u labinskoj Dubravi, kao i predsjednik Savjeta riječkoga časopisa "Dometi", komisije za povijesne znanosti RSIZ-a kulture Hrvatske, odbora za kulturu Opatije i Rijeke – itd.

Objavila je sljedeće knjige: "Gotsko kiparstvo Istre" (1982., hrvatsko i englesko izdanje), "Vanja Radauš" (1963.), "Ivo Kalina" (1985.), "Božidar Bahorić" (1987.), "Fluminensia" (hrvatsko izdanje 1989. i 1991., talijansko i englesko 1991.) i "Živa starina. Studije i eseji" (1994.). Od brojnih studija i članaka spominjemo "Gotsko raspelo u Piranu", "Nalazi srednjovjekovne plastike u Istri", "Beramski reljef", "Motiv Marije Zaštitnice u istarskoj plastici", "Rano gotsko raspelo u Rijeci", "Boljunska Madona", "Madona iz Vrsara", "Kasno gotsko fresko slikarstvo u crkvi sv. Jerolima u Rijeci", "Dvije nove glagoljske isprave iz Rijeke", "Poreč – od romatike do baroka", "O srednjovjekovnim fortifikacijama Rijeke", "Historijska toponomastika grada Rijeke i distrikta" – itd. Bila je i redaktor serije od osamnaest knjiga "Umjetnost u slici" (hrvatsko i njemačko izdanje).

Svojim djelom iz povijesti, povijesti umjetnosti i pomoćnih povijesnih znanosti, uz likovno-kritički prilog i širok društveno. stručni rad, prof. dr. Vanda Ekl zadužila je hrvatsku historiografiju da joj i ubuduće posveti širu i dublju pažnju.

Petar Strčić

MATO KAPOVIĆ (1929.–1994.)

U red zaslužnih hrvatskih povjesnika i arhivista ulazi i Mato Kapović, rođen 27. studenoga 1929. u Kobašu na poluotoku Pelješcu, a preminuo 20. studenoga 1994. godine u Dubrovniku. Odrastao je u Gružu kao sin obalnog radnika, gimanziju je završio u Dubrovniku (isticao je sam – bio je jedini radnički sin u razredu); god. 1953. diplomirao je povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od tada do 1963. god. bio je profesor u dubrovačkoj gimnaziji. Te je godine imenovan

za direktora tamošnjega Državnog arhiva (od 1967. Historijski arhiv, a danas Povijesni arhiv Dubrovnik), koji se brine za arhivalije i građu u nastajanju na dubrovačkome području, te na o. Korčuli i o. Lastovu. Na čelu te institucije bio je čak do 1991. godine. U mirovinu je otišao 1994. godine.

Ovaj više nego sažeti popis kretanja u službi pokazuje suhoparnost Kapovićeve životnoga puta, ali samo za onoga tko ga nije osobno poznao ili za onoga tko na drugi način nije čuo o njegovu djelu. Radi se o tome da je Kapović bio jedan od najpopularnijih Dubrovčana u posljednja četiri decenija, a od dolaska u Dubrovački arhiv pa do smrti bio je i jedan od najpolularnijih i najpoznatijih arhivista i povjesnika i u Hrvatskoj, na ostalome prostoru ondašnje SFR Jugoslavije uopće, poznat i u drugim stranim zemljama. Tu popularnost stekao je veoma simpatičnom pojavom, svojim šarmom i manirima duhovitoga i otmjenoga dubrovačkog gospara, ali istodobno i odličnog povjesnika i izvrsnoga arhivskog stručnjaka. Naime, kao dugogodišnji direktor Dubrovačkoga arhiva koji je jedna od dvanaest takvih regionalnih hrvatskih institucija, ali uz varaždinsku, zadarsku i zagrebačku instituciju osobito važnu i u širim europskim razmjerima; naime, zbog arhivalija Dubrovačke Republike jedan je od najstarijih u nas te, zapravo, najvažniji hrvatski arhiv uopće (pored Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu). tako je upravo Kapović s velikim uspjehom u Dubrovniku organizirao 1978. god. niz kulturnih svečanosti te veliki znanstveni skup u povodu 700. obljetnice Dubrovačkog arhiva, arhivske službe u Hrvatskoj i – tada – na bivšem jugoslavenskome državnom prostoru. Kapovićevo razdoblje bilo je doba brižljivog čuvanja, obrade i prezentiranja javnosti toga golemoga bogatstva koje je nastajalo u Dubrovačkoj Republici ili se slijevalo u nju do propasti te države u početku 19. stoljeća, kao i sabiranja, čuvanja, obrade i davanja na korištenje zainteresiranima građu koja je nastala u 19. i 20. stoljeću, uključivši i otoke Lastovo i Korčulu. Kapović se posebno istakao u sanaciji šteta što su nastale u doba potresa te u doba jugosrpskocrnogorske agresije na Dubrovnik i njegovo područje; njegov je primjer u tim teškim ratnim danima veoma poticajno djelovao na tamošnje kulturne i znanstvene radnike, te cijelu tamošnju sredinu, a znatno je uzdrmao velikosrpska opredjeljenja u arhivskome i povjesničarskom krugu u agresorskoj Crnoj Gori i Srbiji.

Kapović je bio i veoma istaknuti društveni djelatnik. Osim u samome Dubrovniku, gdje se isticao na društveno-političkom, stručnom i sportskom polju, a bio je i zastupnik u Hrvatskom saboru. Na stručnom polju, pored ostaloga, bitan je njegov doprinos kad je bio predsjednik Saveza arhivskih radnika SFR Jugoslavije, predsjednik Savjeta arhivskih društava Hrvatske, član Arhivskoga savjeta Hrvatske itd. Bio je i znanstveni radnik – objavio je knjigu zapažena sadržaja: "Radnički pokret u Dubrovniku 1874–1941" (1985.), te niz članaka i napisu, uglavnom s temama o Dubrovniku i njegovu području u 19. i 20. st.: o viškoj bitki u Dubrovniku 1866., o osnivanju i djelatnosti narodnih vijeća 1918, o dnevniku Mata Vodopića, o S. Cvijiću u Dubrovniku, o pobunama seljaka u Primorju i Konavlima 1919, te u Kuni 1920, o parobrodarstvu od 1890. do 1941, o radničkom, komunističkom i sindikalnom pokretu u Dubrovniku i Tivtu, o izvorima za povijest 1941. u Dubrovniku itd.

Prof. Mato Kapović zaslužan je hrvatski arhivist i povjesnik, koji je ostavio živi trag i u dubrovačkim i u širim znanstvenim i stručnim razmjerima; znatno je utjecao na razvoj hrvatske arhivske službe posljednjih četiri desetljeća; time je omogućio i bolje i brže stvaranje novoga znanja osobito o prošlosti Dubrovnika, o. Korčule i o. Lastova, ali i drugih krajeva.

Petar Strčić

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 100 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1995.

Uvez: GRAFOUVEZ, HBZ 41 – Velika Gorica